

УДК 339.9

Яковенко О.В.

кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник

Університету державної фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МИТНИМИ ОРГАНАМИ ФРНFEATURES ANALYZING INTERNATIONAL BUSINESS
GERMAN CUSTOMS AUTHORITIES

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто основні положення аналізу зовнішньоекономічної діяльності митними органами ФРН. Виділено особливості здійснення аналізу залежно від часу проведення та об'єкту контролю. Встановлено джерела інформації та програмні засоби для проведення такого аналізу.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, аналіз зовнішньоекономічної діяльності, ФРН, митні органи, ризик, аналіз ризиків.

АННОТАЦІЯ

В статье рассмотрены основные положения анализа внешнеэкономической деятельности таможенными органами ФРГ. Выделены особенности осуществления анализа в зависимости от времени проведения и объекта контроля. Установлены источники информации и программные средства для проведения такого анализа.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, анализ внешнеэкономической деятельности, ФРГ, таможенные органы, риск, анализ рисков.

ANNOTATION

The article deals with the analysis of the main provisions of foreign economic activity customs authorities of Germany. Peculiarities FEA analysis carried out before, during and after the foreign trade operations. Found information database and software used by the customs authorities of Germany for this analysis. An order of interaction databases for risk analysis and FEA analysis.

Keywords: foreign trade, the German customs authorities, risk, risk analysis.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств є об'єктом аналізу митних органів у більшості країн, що пояснюється належністю їх до державних органів, на які покладено завдання контролю за перетином товарами митних кордонів держав. Проте мета, завдання та порядок здійснення такого аналізу мають свої національні відмінності.

ФРН є беззаперечним лідером серед країн-членів ЄС за потужністю економіки, яка характеризується великими експортними та імпорнтними потоками. До органів державної влади, що здійснюють контроль за зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання у ФРН належить Федеральне міністерство фінансів, до структури якого відноситься Федеральне митне управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові

положення аналізу ЗЕД, висвітлені у численних роботах, у тому числі посібниках та підручниках. Проте вони зорієнтовані на аналіз ЗЕД із позиції досягнення цілей підприємства, а не дотримання інтересів держави. В Україні до державних органів, що повинні здійснювати аналіз ЗЕД суб'єктів господарювання належать органи доходів і зборів (далі митні органи). Серед публікацій вітчизняних науковців присвячених аналізу ЗЕД, на жаль, відсутні праці, які враховують зазначені моменти.

Постановка завдання. З огляду на вагомість ФРН як активного учасника зовнішньоекономічних торговельних відносин та державу, що характеризується високою якістю державного управління, корисним є вивчення досвіду здійснення аналізу ЗЕД митними органами Німеччини.

Виклад основного матеріалу. Здійснення аналізу ЗЕД митними органами ФРН, як і вітчизняними органами доходів і зборів, має за мету перевірку дотримання законодавства, суб'єктами ЗЕД. Проте необхідно зауважити наявність певних специфічних функцій німецької митної адміністрації, що визначають завдання аналізу ЗЕД [1]. Так, окрім контролю за правильністю розрахунку та повнотою сплати податкових та митних платежів митними органами ФРН здійснюється нагляд за дотриманням:

- правил перетину товарами кордону, зокрема зовнішньоторгівельного законодавства та використання різноманітних привілеїв;
- положень спільної сільськогосподарської політики ЄС;

Рис. 1. Види аналізу ЗЕД аналізу митними органами ФРН за часом проведення

– монополії держави у сфері виноробства та торгівлі спиртними напоями.

Крім того, митними органами може оцінюватися фінансовий стан суб'єкта ЗЕД, у випадку отримання від нього прохання про відстрочку сплати митних платежів.

Аналіз ЗЕД митними органами ФРН, так як і вітчизняними органами доходів і зборів, може здійснюватись до, під час та після здійснення окремої зовнішньоекономічної операції (рис. 1).

Проведення аналізу ЗЕД підприємства до здійснення ним зовнішньоекономічної операції реалізується шляхом надання йому статусу «уповноваженого економічного оператора». Отримання сертифікату уповноваженого економічного оператора передбачає ретельну перевірку господарської діяльності суб'єкта ЗЕД. Функціонування інституту уповноваженого економічного оператора розцінюється як реальна конкурентна перевага німецької економіки. Станом на початок 2015 року його отримало 6900 компаній [2].

Проведення митного постаудиту згідно законодавства ФРН передбачає системний аналіз усієї господарської діяльності суб'єктів ЗЕД із аналізом інформації контрагентів [3].

Під аудитом, що здійснюється митним відомством розуміється: митний аудит (додааткова перевірка у сфері митного законодавства); аудит преференцій (перевірка преференцій при експорті товарів на основі міжнародних договорів чи законодавства Європейського співтовариства); зовнішній аудит; перевірка в сфері управління повітряними рухом.

При здійсненні митного аудиту (Zollprüfung) і аудиту преференцій (Präferenzprüfung) застосовується законодавство ЄС, зокрема Митний кодекс ЄС (Zollkodex) [4], а також положення Податкового кодексу ФРН [5], якщо вони не суперечать загальноєвропейським нормам. Зовнішній аудит (Außenwirtschaftsprüfung) та аудит у сфері управління повітряними рухом базуються на Податковому кодексі.

У ході проведення аналізу ЗЕД митними органами увага зосереджується на імпортних операціях, зокрема перевіряється правильність нарахування і сплати ввізного мита. Результатом проведеної роботи можуть бути як додаткові стягнення, так і відшкодування надлишково сплачених платежів. Митний аудит передбачає контроль за наступними аспектами: кодом класифікації товару, повнотою наданої інформації, розрахунком митної вартості, наявністю документів про пільги, наявністю та сплатою антидемпінгових та компенсаційних мит.

Зовнішній аудит фокусується на різноманітних зовнішньоторгівельних правових аспектах. Напрямами перевірок при цьому є: експорт, імпорт, заявлений капітал. У діяльності компаній-експортерів контролюється дотримання зовнішньоторгівельних правил, пов'язаних з експортом. Серед них, зокрема: експортні ліцензійні вимоги, ліцензійні вимоги при поста-

чаннях в ЄС, формальні аспекти в експортних операціях, а також різні індивідуальні правові аспекти зовнішньої торгівлі, спрощені процедури експорту (наприклад, для уповноважених економічних операторів) щодо додержання умов дозволу. При імпорті перевіряється наявність усіх ліцензій чи інших дозвільних документів. Проте потрібно зазначити, що тільки для окремих товарів, як правило, з визначених країн походження існують відповідні обмеження. В рамках зовнішнього аудиту, перевіряється наявність на банківських рахунках заявленого капіталу у відповідній формі.

Аналіз ЗЕД під час здійснення окремої зовнішньоекономічної операції є мінімальним та ґрунтується на попередньому контролі даних із електронної декларації.

Реалізація функцій митних органів ФРН, здійснюється завдяки спеціалізованим інформаційним засобам. Ключову роль у належному інформаційному забезпеченні аналізу ЗЕД виконує ATLAS (Automatisiertes Tarif- und Lokales Zollabwicklungssystem – Автоматизована система тарифного та місцевого регулювання).

ATLAS належить до IT-проектів ЄС та забезпечує обмін даними між митними адміністраціями його держав-членів. Процедури ATLAS доступні для звернень усіх митних органів Німеччини. ATLAS обслуговує імпорт товарів з третіми країнами та дозволяє митним органам, імпортерам, відправникам, заявникам, одержувачам, експортерам виконати митні формальності у електронному вигляді. Це особливо важливо з огляду на те, що у 2014 році імпорт у ФРН із країн не членів ЄС становив 383 млрд євро. Поряд із цим програмним засобом використовуються IT-продукти для контролю за вивезенням товарів із країн членів ЄС (AES), за переміщенням підакцизних товарів (EMCS), транзитними товарами (NCTS) [6].

Проведення аналізу ЗЕД безпосередньо перед та під час здійснення зовнішньоекономічної операції пов'язано із проведенням аналізу ризиків. Для забезпечення якісного виконання зазначеного завдання Федеральним міністерством фінансів у 1999 році було створено Центральну службу управління митними ризиками (ZollrisikoAnalyse – ZORA), що знаходиться у м. Мюнстер.

Завданням ZORA є виявлення, оцінка ризиків, пов'язаних з імпортом, експортом та транзитом товарів та розробка відповідних заходів контролю. Після отримання інформації із різних джерел, вона опрацьовується у ZORA та в результаті формуються відповідні профілі ризику. Структура профілю ризику ZORA: зона ризику, параметри ризику, факти, оцінка ризику, заходи, докази.

Аналіз ЗЕД митними органами ФРН передбачає використання різноманітних джерел аналізу ризиків:

– національні бази даних ATLAS, AIDA (звітність експортерів), EZT (електронний

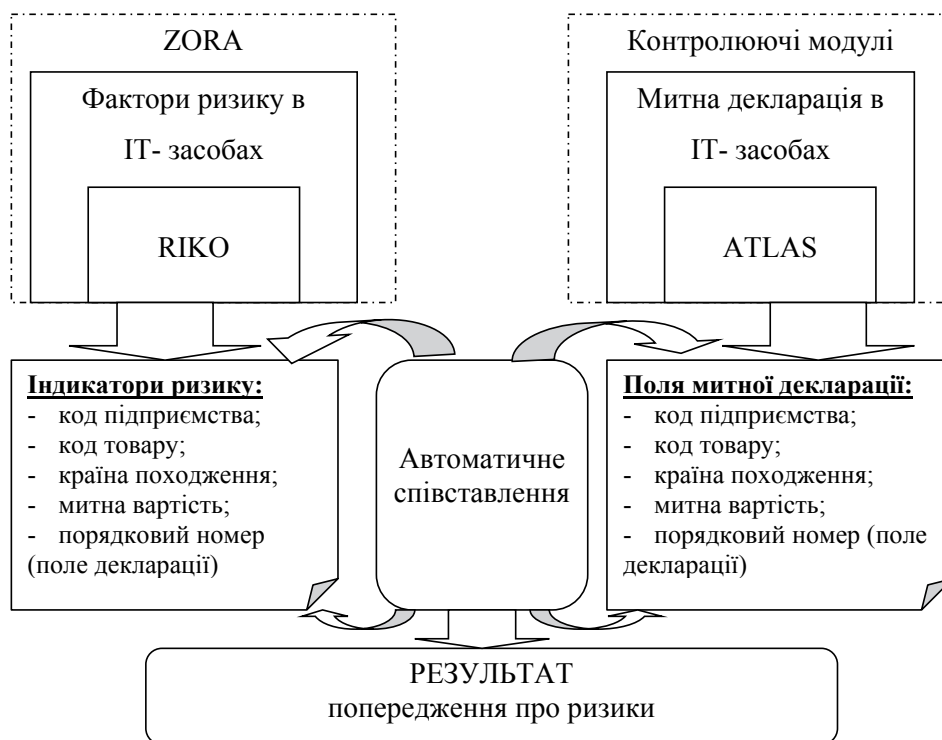

Рис. 2. Схема взаємодії ІТ-засобів митних органів ФРН під час здійснення зовнішньоекономічної операції

митний тарифікатор), ZEUS (система для підтримки класифікації товарів);

– СОМЕХТ (База даних ЄС щодо внутрішньої та зовнішньої торгівлі);

– інформація з різних федеральних агентств, таких як ВАФА, (Федерального агентства з економіки та експортного контролю);

– інформація митних органів (Центрального офісу комерційного правового захисту, Центрального офісу єдиного дозволу, оформлення, інспекційних служб).

З 2003 року митні органи ФРН мають можливість використовувати інтегровану інформацію із ATLAS та профілі ризиків, надані ZORA.

Алгоритм їх взаємодії на етапі здійснення зовнішньоекономічної операції наведено на рис. 2.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Реалізація аналізу ЗЕД митними органами ФРН у порівнянні із вітчизняними органами доходів і зборів має наступні особливості:

– тісна взаємодія у сфері обміну інформацією із державами-сусідами, які за винятком Швейцарії належать до країн-членів ЄС, що дозволяє якісно і у короткі терміни проводити аналіз на усіх етапах здійснення зовнішньоекономічної операції;

– більша частка попереднього аналізу митними органами ЗЕД суб'єктів господарювання внаслідок функціонуючого статусу «уповноважений економічний оператор» у порівнянні із вітчизняною практикою, де даний статус лише впроваджується;

– переважające використання суб'єктами попереднього інформування, що дозволяє завчасно проводити аналіз ЗЕД та перевіряти правомірність та ризиковість окремої операції;

– більш широка у порівнянні із вітчизняними органами доходів і зборів інтеграція інформаційних баз даних національних органів державної влади та міжнародних інституцій, що дозволяє використовувати більше джерел інформації при проведенні аналізу ЗЕД.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Pruefungen-steueraufsicht [Elektronische Ressource]. – Mode fur den Zugang : http://www.zoll.de/DE/Fachthemen/Pruefungen-Steueraufsicht/pruefungen-steueraufsicht_node.html.
2. Effiziente Zollabfertigung – Standortvorteil für die deutsche Wirtschaft [Elektronische Ressource]. – Mode fur den Zugang : http://www.zoll.de/SharedDocs/Downloads/DE/Links-fuer-Inhaltseiten/Der-Zoll/zdf_zollabfertigung_2015.pdf?__blob=publicationFile&v=10.
3. Яковенко О. В. Основні положення проведення перевірок митними органами ФРН / О. В. Яковенко // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2013. – № 5, Т. 1. – С. 290–294.
4. Modernisierter Zollkodex – Zollkodex der Union [Elektronische Ressource]. – Mode fur den Zugang : <http://www.stuttgart.ihk24.de/>
5. Abgabenordnung Bundesrepublik Deutschland [Elektronische Ressource]. – Mode fur den Zugang : <http://dejure.org/gesetze/AO>
6. Einnahmen-fuer-Deutschland-und-Europa http://www.zoll.de/DE/Der-Zoll/Aufgaben/Einnahmen-fuer-Deutschland-und-Europa/Moderne-Verfahren/moderne-verfahren_node.html.